

Poezie v povětrí

(poezie pro mladší školní věk)

určeno pro žáky 3. tříd ZŠ

(1 vyučovací hodina - 45 min.)

Cíl:

- Seznámení s poezií našich autorů
- Seznámení s tradičními i netradičními formami a projevy básnictví
- Znalost pojmů vázaný verš, volný verš, absolutní báseň, fyzické básnictví a práce s nimi

Použité prvky čtenářské a informační gramotnosti:

- Práce ve skupinách - spolupráce
- Rozvoj tvořivosti
- Prvky dramatické výchovy

Informační prameny:

Hostáň, Jan. *Repetilky*. Praha: Albatros, 1978

Jedna dvě, Honza jde. Praha: Fragment, 2008. ISBN 80-7200-501-4

Kriebel, Zdeněk. *Koulej se, sluníčko, kutálej*. Praha: Albatros, 1976

Malý, Radek. *Kam až smí smích*. Praha: Meander, 2009. ISBN 978-80-86213-72-2

Malý, Radek. *Listonoš vítr*. Praha: Albatros, 2011. ISBN 978-80-00-02697-8

Malý, Radek. *Poetický slovníček*. Praha: Meander, 2012. ISBN 978-80-86283-79-1

Nebe peklo ráj. Praha: Albatros, 2009. ISBN 978-80-00-02439-4

Nikl, Petr. *Jěľňovití*. Praha: Meander, 2008. ISBN 978-80-86283-61-6

Zapletal, Miloš. *Špalíček her*. Praha: Albatros, 1988

Žáček, Jiří. *Hádanky a luštěnky*. Praha: Šulc – Švarc, 2006. ISBN 80-7244-195-7

Žáček, Jiří. *Hádej, hádej, hadači*. Praha: Knižní klub, 2010. ISBN 978-80-242-2773-3

Pomůcky:

kolíčky, poštácká brašna, připravené velké obálky s názvy: vázaný verš, volný verš, absolutní báseň, fyzické básnictví a hádanky, básničky na čtvrtkách v podobě mraků, fixy, papíry, flipchart, magnety.

Osnova:

- Úvod, přivítání dětí, představení knihovnice
- Co je poezie?
- Recitace a její pravidla
- Hra v roli v knize Listonoš vítr
- Pomocí hry seznámení dětí s tradičními i netradičními formami a projevy básnictví
- Závěr, ukázka využívaných knih
- Společná recitace
- Rozloučení

Struktura lekce:

Úvod:

Přivítání a představení knihovnice

Co je poezie?

Poezie napomáhá k vytváření plynulého projevu, má velký význam u malých dětí.

Děti si zopakují nějaké říkanky z dětství.

Aktivizace:

Kruh:

Všichni se postaví do kruhu, knihovnice doprostřed, děti si ujasňují pravidla recitování (správný postoj, dýchání, rychlost řeči...).

Mlýnek z pudy

Knihovnice představuje mletí kávy. Dle rychlosti mletí děti recitují báseň: Foukej, foukej, větříčku.

Knihovnice mele pomalu, zrychluje...

Hra v roli:

Listonoš vítr

Knihovnice si bere brašnu.

„Rychlostí přednesu jste, děti, přifoukaly Listonoše vítr.“

„Jsem Listonoš vítr, roznáším poštu po celém světě, obletím celý svět a odevzdám dopisy na správném místě, na správné adrese. Dopisy, které roznáším, byly doposud zavřené v knížkách a šuplících.“

Listonoš letí krajem, ukazuje, co vidí, a děti vytváří rýmy.

(Vidím v dálce **les**. Vedle lesa jde **pes**. U lesa je **dům**. Snad je tam i **vesnice**. Vidíte to, **lidičky...**)

„To jste se, děti, pěkně rozhlédly po kraji, to máme ale krásnou zemi, a což teprve les, který je plný lesních plodů. Děti, utvořte les.“

V lese roste **borůvka** - rým, **jahoda**, **malina**...

Jdeme se na les podívat (děti představují rukama a různými pohyby les):

„Otvírám, otvírám les, protože dnes bude poetický ples...“

(Posazení)

Knihovnice rozpočítá děti a pomocí rozpočítadla vybere jednoho „větříka“.

Ten přečte větrnou básničku:

*Listonoš vítr běhá bosý
a posmívá se metařům
a z javorů se nosí nosy
a smutný je, kdo nemá dům.*

Větřík vybere jednu obálku z poštácké brašny.

Obálka nemá adresáta. Na obálce je však něco napsáno. Větřík může porušit listovní tajemství a přečte ostatním, co je v obálce.

Vázaný verš:

Knihovnice děti seznámí s tím, co je vázaný verš, vyzve děti, aby se chytily za ruce a pevně držely (symbol vázaného verše).

Listonoš větřík přečte básničku, která je v obálce (Ladislav Stehlík: Vlaštovička - Nebe peklo ráj str. 110; druhá ukázka vázaného verše - Poetický slovníček str. 26).

Obálku listonoš větřík zavěsí na flipchart.

Knihovnice opět pomocí rozpočítadla vybere dalšího „větříka“, ten přečte druhou z vybraných básniček Radka Malého:

*Listonoš vítr ... dlouhá psaní
posílám vzhůru po dracích.
Odpověď? Dlouze čekám na ni.
Draci se smějí v oblacích.*

Větřík vyjme obálku z poštácké brašny.

Volný verš:

Knihovnice vysvětlí, co je to volný verš, vybraný větřík přečte báseň s volným veršem (Poetický slovníček str. 2).

Knihovnice čte úryvek (Jěľňovití – Co píšou jeleni).

Zavěšení obálky na flipchart.

Knihovnice vybírá dalšího „větříka“, ten předčítá třetí báseň:

*Listonoš vítr nosí listy,
jež adresáta nemají,
a tak je chytám... přechíst místy
se dají, místy nedají ...*

Větřík vyndá obálku z poštácké brašny.

Absolutní báseň:

Knihovnice vysvětlí pojem absolutní báseň a přečte ukázkou. (Poetický slovníček str. 4)

Zavěšení obálky na flipchart.

Úkol:

Knihovnice rozdělí děti do skupin, skupiny dostávají úkol: na dané téma (krtčí krtění, slepičení v kurníku...) vymyslet absolutní báseň.

Každá skupina přednese svou absolutní báseň.

Knihovnice vybírá pomocí rozpočítadla dalšího „větříka“, ten předčítá čtvrtou básničku:

*Listonoš vítr listy hází
do schránek, šnečích skořápek.
Pan domácí je asi v lázních ...
Pro koho jsem ten koláč pek?*

Větřík opět vybírá obálku z poštácké brašny.

Hádanky:

Knihovnice vysvětlí, proč také hádanky patří do poezie.

Vybraný větřík dává dětem hádanky z obálky.

(Hádanky z knížky Kam až smí smích a Hádanky a luštěnky).

Zavěšení obálky na flipchart.

Knihovnice vybere opět pomocí rozpočítadla (Pějme píseň dokola, okolo stola, la, la...) dalšího „větříka“, nejprve vysvětlí, že i texty písni patří do poezie.

Větřík čte:

*Listonoš vítr ze své brašny
už listy stihl vysypat
do každé louže, do každé kašny.
Tak čtěte si ... pak běžte spát.*

Větřík vybírá z poštácké brašny další psaní.

Fyzické básnictví

Knihovnice vysvětluje pojem fyzické básnictví.

Větřík vybere 4 děti pro ukázkou staveniště, poté 3 děti pro ukázkou zvuku lokomotivy...

(Repetilky, pro staveniště výběr ze str. 62- 74, pro lokomotivu str. 54- 61).

Zavěšení obálky na flipchart.

Knihovnice:

*„Celou dobu jsem já jako listonoš vítr používala **rozpočítadla**, protože rozpočítadla také patří do poezie.“*

Závěr:

„Dnes jsme si hráli s těmito knihami (ukázka) básníka Radka Malého a ještě s poezií Jana Hostáně a Jiřího Žáčka.“

Knihovnice vyzve děti do prostoru.

(Děti představují rukama a různými pohyby les a společně recitují):

„Listonoš vítr nás zanesl do lesa plného poezie, teď ho však musíme zamknout.“

*„Zamykám, zamykám les, aby sem nikdo nelez',
vleze-li sem chasník, ať je z něj básník,
vleze-li sem dívka, ať je z ní básnířka.“*

„Doufám, že jste se v našem lese nenudili, protože náš jazyk je báječná hra, je to zázračná hračka, kterou si nosíme s sebou. Nikdy se neopotřebuje. Naopak, kdykoliv si s ní hrajeme, je živější a pestřejší. Zkuste si náš kouzelný les někdy odemknout sami...“

Závěrečné rozloučení.

